

Република Србија
Министарство привреде
Кнеза Милоша 20
Београд
министарка Анђелка Атанасковић
+ 381 11 36 42 600
kabinet@privreda.gov.rs

Поштована госпођо Атанасковић,

Транспарентност Србија, већ дуги низ година, кроз бројне пројекте и ванпројектне активности, прати стање у области јавних предузећа. Када је било прилике (нпр. јавне расправе), давали смо наше сугестије у вези са усвајањем прописа из ове области. Са задовољством истичемо да су неке од наших примедби усвојене приликом израде актуелног Закона о јавним предузећима из 2016. године. Истовремено, наша бројна упозорења на недостатке прописа, посебно у прелазним одредбама Закона, а у вези са постављањем виших стандарда по питању транспарентности и питањем в.д. статуса нису наишла на одзив. На проблеме који су се у пракси јавили у вези са в.д. статусом директора већ смо указивали у дописима Министарству, било да је реч о директном кршењу закона у погледу трајања в.д. стања дуже од максимално предвиђеног рока, било да је реч о "флексибилном" тумачењу одредби и ротирању вршилаца дужности на по 12 месеци.

Овог пута желимо да Вашу пажњу скренемо на чињеницу да пет година по усвајању овог важног закона још нису донети поједини подзаконски акти који су од изузетног значаја за остваривање јавно прокламоване намере професионализације управљања у јавним предузећима.

Између осталог, Влада Србије је требало да донесе Програм за додатно стручно усавршавање председника и чланова надзорних одбора у области корпоративног управљања. (члан 18. став 3. Закона, рок шест месеци од ступања Закона на снагу - до 4. септембра 2016.), као и подзаконски акт којим се одређују услови и критеријуми за утврђивање и висину стимулације за директора и извршног директора ЈП (члан 29. став 2. Закона, рок шест месеци од ступања Закона на снагу - до 4. септембра 2016.)

У јулу 2017. године, 10 месеци по истеку рока за усвајање ова два подзаконска акта, од Министарства привреде добили смо одговор да је „увођење корпоративног управљања у јавна предузећа веома сложен процес“ те да је у току „израда Нацрта студије корпоративног управљања, која ће бити резултат спровођења мерења нивоа корпоративног управљања у 25 јавних предузећа и друштва капитала која обављају делатност од општег интереса, а које Министарство привреде спроводи у сарадњи са Међународном финансијском корпорацијом у оквиру пројекта увођења корпоративног управљања у јавна предузећа“. Даље се у одговору наводи да је та студија основ за израду смерница за даље унапређење и јачање корпоративног управљања у јавним предузећима, које ће пружити најбоље показатеље за доношење подзаконских аката из члана 18. став 3. и члана 29. став 2. Закона“.

Од Министарства смо у априлу 2019. године затражили информацију у вези са два подзаконска акта и поменуће смернице и студију, али нисмо добили одговор на захтев за приступ информацијама од јавног значаја. Ове акте нисмо успели да пронађемо у Службеном гласнику Републике Србије, нити у бази прописа "Параграф".

Треба напоменути да је Министарство привреде било задужено за израду Закона о јавним предузећима, да је на тај начин утицало на прописивање рокова за израду подзаконских аката, тако да верујемо да су рокови за доношење ових подзаконских аката могли да се правилно процене и у доба израде закона. Посебно када се има у виду да подзаконски акт којим би се регулисале стимулације за менаџмент у ситуацији када јавно предузеће послује позитивно није усвојен ни током примене претходног Закона о ЈП (из 2012. године), иако је и тада било предвиђено његово доношење.

Стога апелујемо на Вас да иницирате да се ови акти што пре усвоје. Наиме, на "образовном тржишту" се појавила богата понуда курсева из области корпоративног управљања у јавним предузећима, што кандидати за директоре и за чланове надзорних одбора користе као доказ да испуњавају услове конкурсе, односно услове прописане Законом о ЈП. У одсуству подзаконског акта – Програма Владе – нема никаквих гаранција да ови курсеви испуњавају стандарде корпоративног управљања који би обезбедили правилну примену одредаба Закона о јавним предузећима и професионално управљање тим предузећима.

Уколико су Министарство и Влада истински опредељени за професионализацију управљања, регулисање питање стимулације за менаџмент важан је услов како би се професионалци са искуством у привреди привукли да конкуришу за руководеће позиције у ЈП, што би омогућило боље управљање јавним средствима и остваривање општег интереса у областима рада тих предузећа.

Користимо ову прилику да Вам укажемо на још један проблем у Закону. Реч је о одредби којом је прописано да кандидат за директора и за члана надзорног одбора мора да има најмање три године искуства у „словима који су повезани са словима јавног предузећа“. Ова формулација заменила је ону из претходног Закона о ЈП „стручњак у једној или више области из које је делатност ЈП“, али је оставила широк простор за слободно тумачење.

Наиме, није јасно да ли кандидат треба да има искуство у словима повезаним са претежном делатношћу предузећа, или задовољава услов ако има искуство само у другим делатностима којим се ЈП бави. Навешћемо пример ЈП Пошта Србије, којој је оснивачким актом прописано да је претежна делатност „Поштанске активности јавног сервиса“ и да је „Делатност Јавног предузећа од општег интереса универзална поштанска услуга“, а да ЈП обавља и разне друге делатности, међу којим су поред поштанске активности и продаја марака у филателистичке сврхе, монетарно посредовање, посредовање у осигурању, телекомуникације, поправке рачунара, услуге мењачница, штампање и издавање, друмски превоз терета, складиштење, изнајмљивање некретнина, истраживање и развој у природним и техничко-технолошким наукама, музеји, галерије и збирке, друге делатности које су утврђене статутом, у складу са законом“. Статутом је одређено још сијасет делатности, међу којима је, на пример, и трговина. Шта је у таквом случају одговарајућа стручност директора или члана НО када је реч о овом предузећу? На основу описаног, поред стручњака за поштански саобраћај, једнако би били

квалификовани и историчари уметности, трговци некретнима, сервисери компјутера и микробиолози.

У вези са овим проблемом обрађали смо се Министарству у новембру 2016. године, али нисмо добили одговор. Позивамо Вас да ову дилему решите, у први мах макар кроз измену подзаконског акта који регулише критеријуме за избор директора ЈП (на свим нивоима), а трајно кроз измену и прецизирање у Закону о јавним предузећима, тако да се неопходним искуством сматра оно које се односи на послове у вези са претежном делатношћу јавног предузећа.

С поштовањем,
За Транспарентност Србија
Програмски директор
Немања Ненадић
Београд, 22.1.2021.